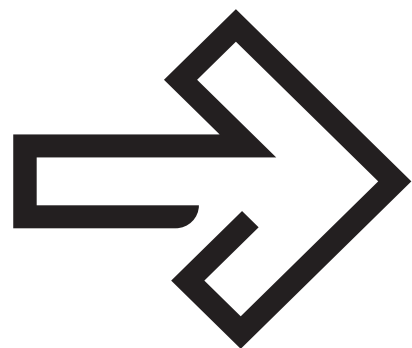

Rapport Verkenning textiel en reparatie

**Rijkswaterstaat
& The Bin**

Eindverslag
November 2023

In dit verslag

1. Aanleiding en aanpak van het rapport

- 1.1 Aanleiding
- 1.2 Vragen vanuit Rijkswaterstaat
- 1.3 Aanpak

2. De relevantie van kledingreparatie

- 2.1 Circulaire strategieën

3. Kledingreparatie in Nederland

- 3.1 Zelfstandige reparatie
- 3.2 Professionele reparatie
- 3.3 Reparaties van retouren

4. Wat wordt er gerepareerd?

- 4.1 Welke kledingstukken worden gerepareerd?
- 4.2 Welk deel van de kledingstukken kan nog gerepareerd worden?
- 4.3 Welke type reparaties vinden plaats?

5. Businesscase kledingreparatie

- 5.1 De prijs van reparatie en de prijs van kleding
- 5.2 Imago en overwegingen voor repareren
- 5.3 Stimuleren van kledingreparatie

6. Conclusie

- 6.1 Antwoorden op algemene vragen vanuit Rijkswaterstaat
- 6.2 Antwoorden op vragen rond reparaties vanuit Rijkswaterstaat

7. Bronnenlijst tekst

8. Bronnenlijst afbeeldingen

1. Aanleiding en aanpak van het rapport

Van fast-fashion naar rapid repair

Figuur 1 (C&A, z.d.)

1.1 Aanleiding

Wij leven nu nog in een 'fast fashion' wereld. Europa heeft de wens dit te veranderen. Om die reden heeft de Europese Commissie in 2022 een vooruitstrevende visie op circulair en duurzaam textiel gepresenteerd. Vanuit deze visie is vanaf 2030 al het textiel:

- Duurzaam
- Repareerbaar
- Recyclebaar

Dit rapport focust op het tweede. De Commissie geeft aan dat deze visie vraagt om te investeren in onderzoek, bedrijfsmodellen en maatregelen die hergebruik en reparatie stimuleren.

Rijkswaterstaat omarmt dit uitgangspunt. In het opschalingsplan voor circulaire ambachtscentra vanuit Rijkswaterstaat wordt ook een focus op textiel aangegeven. Met als einddoel: het makkelijk, toegankelijk en betaalbaar maken van kledingreparatie binnen Nederland.

Van Fast Fashion, naar Rapid Repair. Hiervoor is de wens ontstaan om pilots in Nederland te initiëren om reparatie van kleding door o.a. de circulaire ambachtscentra te vergroten en indien mogelijk te professionaliseren. Voor deze pilots zijn de volgende voorwaarden opgesteld om te toetsen:

- ❑ Opschaalbaar - Het initiatief laat zich goed schalen en overnemen naar andere circulaire ambachtscentra
- ❑ Haalbaar - Het initiatief is niet gelijk zo groot, dat het complex is om te realiseren
- ❑ Professionaliseren - Het initiatief leidt tot een gezond bedrijfsmodel voor alle betrokkenen.

Rijkswaterstaat heeft The Bin gevraagd om een verkenning te verrichten aan de hand van een aantal vragen over het repareren van kleding. Dit rapport faciliteert in zowel de ontwikkeling als de toetsing van de mogelijke pilots. Met als uitgangspunt van dit onderzoek: Wat is nodig om als maatschappij repareren de norm te maken?

1.2 Vragen vanuit Rijkswaterstaat

De opdracht vraagt om een verkenning naar de huidige situatie van kleding en reparatie door antwoorden te vinden op onderstaande vragen.

Algemene vragen (potentieel) marktomvang:

- ❑ Welke categorieën van bestaande kledingreparateurs zijn er in Nederland? Bijvoorbeeld mogelijkheden om kleding te laten repareren bij retailers, zelfstandige reparatie shops, aparte reparatie units, etc. Indien het mogelijk is een inschatting te maken van aantal

reparateurs per categorie, is dat wenselijk.

- ❑ Is er iets te zeggen over de economische stabiliteit van het aanbod van kledingreparateurs? Hoe lang zijn de bestaande aanbieders actief? Is er een verschuiving te zien in het aanbod van reparateurs, bijv. een verschuiving van zzp-ers naar retailers of andersom?
- ❑ Hoeveel kleding wordt weggegooid door consumenten omdat het kapot is?
- ❑ Hoeveel kleding wordt afgedankt in de retail/groothandel/importeur omdat het kapot is?
- ❑ Wat is de bestemming van de afgedankte kleding vanuit de retail/groothandel/importeur?

Figuur 2 (Smith, 2019)

Vragen rond reparaties:

- Waarom wordt kleding weggegooid en niet gerepareerd?
 - Weten consumenten dat kleding gerepareerd kan worden?
 - Weten consumenten waar kleding gerepareerd kan worden?
- Wat wordt ter reparatie en/of vermaak aangeboden betreft (kapotte) kleding ?
 - Wordt reparatie gratis uitgevoerd?
 - Door consument zelf
 - Door bekende
 - Door professioneel
 - Wordt reparatie betaald?
- Hoeveel kleding wordt gerepareerd?
- Wat zijn de meest uitgevoerde reparaties?
- Wat zijn de kosten van die reparaties?
- Wat is de gemiddelde prijs van reparatie?
- Hoeveel mag een reparatie kosten volgens de consument?

Figuur 3 (Elle, 2020)

1.3 Aanpak

Het rapport is opgebouwd aan de hand van de vragen rondom kledingreparatie vanuit Rijkswaterstaat. We hebben de vragen opgedeeld in de volgende thema's:

- Markt en relevantie - Hoe groot is de markt van kleding, en hoe groot is hierin het percentage reparatie?
- Vormen van reparatie - Door wie wordt kleding gerepareerd? Wat zijn de trends binnen deze variaties?
- Type reparaties - Wat zijn de meest voorkomende reparaties? Welke trends zien we hierin?
- Bedrijfsmodellen en maatregelen - Hoe ziet de algemene business case van reparatie eruit? Welke trends en maatregelen versterken dit model?

Hiermee bieden wij eerste inzichten in kledingreparatie. Dit is hoofdzakelijk gedaan door middel van desk research. Daarnaast hebben we een data-analyse van de Repair Café RepairMonitor gedaan en data visualisaties gemaakt van een lopend onderzoek van Rijkswaterstaat en Kantar Public. Aanvullend hebben we 6 kledingreparateurs in Utrecht geïnterviewd en met andere experts op het gebied van kledingreparatie gepraat uit het netwerk van The Bin.

2. De relevantie van kledingreparatie

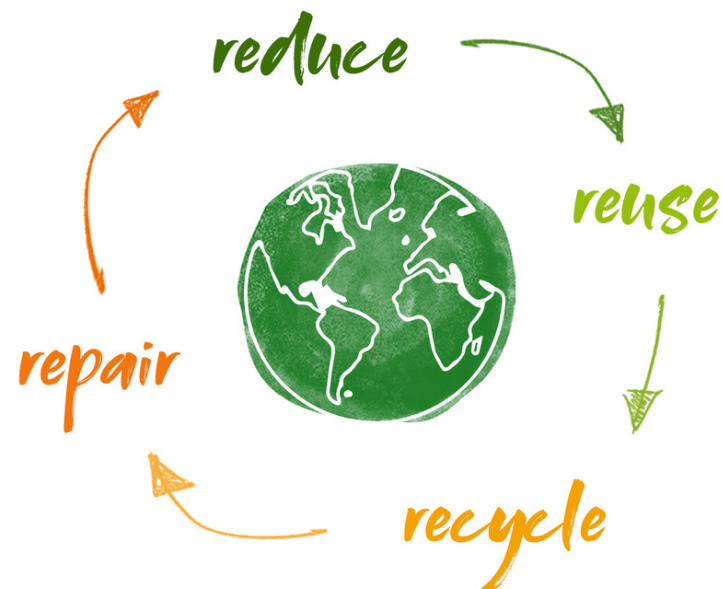
De gemiddelde persoon in Nederland heeft flink wat kleding in zijn kledingkast hangen om uit te kiezen, zo'n 173 kledingstukken (excl. schoenen) (Maldini et al, 2017). Kleding is goedkoper geworden door fast fashion. Met als gevolg een snellere doorstroom van artikelen, en een verlaagde kwaliteit ten opzichte van vroeger. Deze kleding is soms na één seizoen al kapot, waarbij prijs belangrijker is geworden dan de kwaliteit (Demkes, 2018). Dit heeft tot gevolg dat de perceptie op kleding veranderd is. Van kostbaar naar wegwerpartikel, waarbij sommige kledingstukken al na zeven keer dragen worden weggegooid (Remy et al., 2016).

Dit heeft tot gevolg dat een Nederlander gemiddeld 40 kledingstukken per jaar wegdoet. Uit onderzoek van Weewer (2020) blijkt dat 57% van deze keren kleding weggedaan werd omdat het stuk is. De andere keren doen mensen kleding weg omdat ze het

niet meer leuk vinden, het al lang hebben of om een andere reden niet meer dragen. Zo is er een hoop kleding die weggegooid wordt of ter beschikking wordt gesteld als tweedehands artikel. In 2019 was dat 554 kiloton textiel, dat als afval weggegooid of als tweedehands artikel werd geëxporteerd. Hiervan komt 174 kiloton bij het restafval terecht. Van het textiel dat in het restafval terecht kwam, was 58 procent mogelijk herdraagbaar of recyclebaar (CBS, 2021). Genoeg materiaal om ervoor te zorgen dat dit niet bij het restafval terecht komt, en dat het ook daadwerkelijk hergebruikt of gerecycled wordt.

2.1 Circulaire strategieën

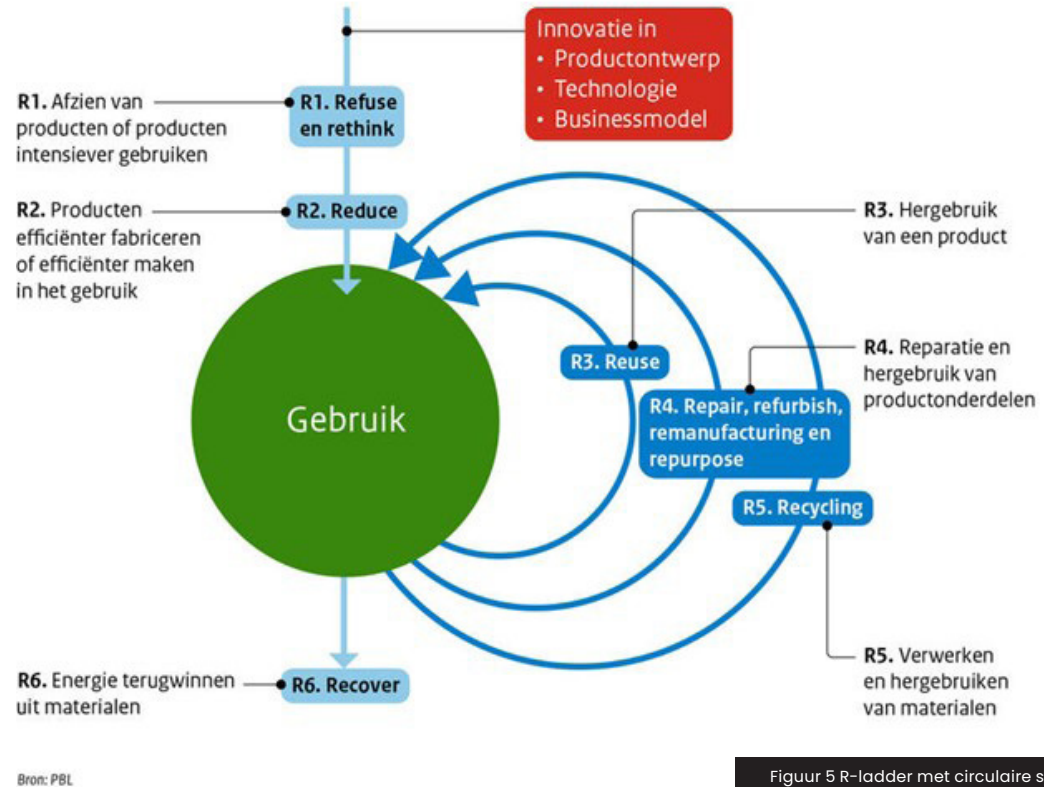
Figuur 5 laat verschillende circulaire strategieën zien om kleding niet op de afvalberg terecht te laten komen. De beste strategie? Kleding niet kopen of simpelweg zo lang mogelijk dragen. Door jezelf, of door het te geven aan een ander. Langer gebruik en hergebruik krijgen, terecht, veel aandacht in duurzaamheidsstrategieën. Denk hierbij aan kringlopen, maar ook nieuwe bedrijven zoals Holy Swap!, de Swapshop en andere kledingruil initiatieven.

Figuur 4 (OEKO-TEX, 2020)

De strategie die op hergebruik volgt is reparatie en hergebruik van onderdelen. Want wat als de kleding kapot is? Of te lang of te kort voor de nieuwe eigenaar? In dat geval moeten eerst reparaties worden gedaan, voordat je het kledingstuk kunt hergebruiken. Op deze strategie is minder informatie bekend, terwijl het wel relevant is. Wat wordt er nu aan kledingreparatie gedaan, en hoe ontwikkelt het zich in de toekomst? Fast fashion heeft ervoor gezorgd dat kleding een wegwerpartikel is geworden, waarbij reparatie niet voor de hand ligt. Meer aandacht voor reparatie kan er o.a. voor zorgen dat we de waarde van kleding weer gaan inzien. Ook vanuit regelingen wordt reparatie aangemoedigd en verplicht. De Europese verordening Ecodesign for Sustainable Products Regulation (ESPR) zet het framework waarin eisen gesteld worden aan de product levensduur, upgrademogelijkheden en repareerbaarheid. Dit moet ervoor gaan zorgen dat producten beter gerepareerd kunnen worden, en dat duidelijk is hoe deze producten gerepareerd kunnen worden. Deze regeling geldt voor allerlei producten, en zo ook kleding.

R-ladder met strategieën van circulariteit

Figuur 5 R-ladder met circulaire strategieën (PBL, 2019)

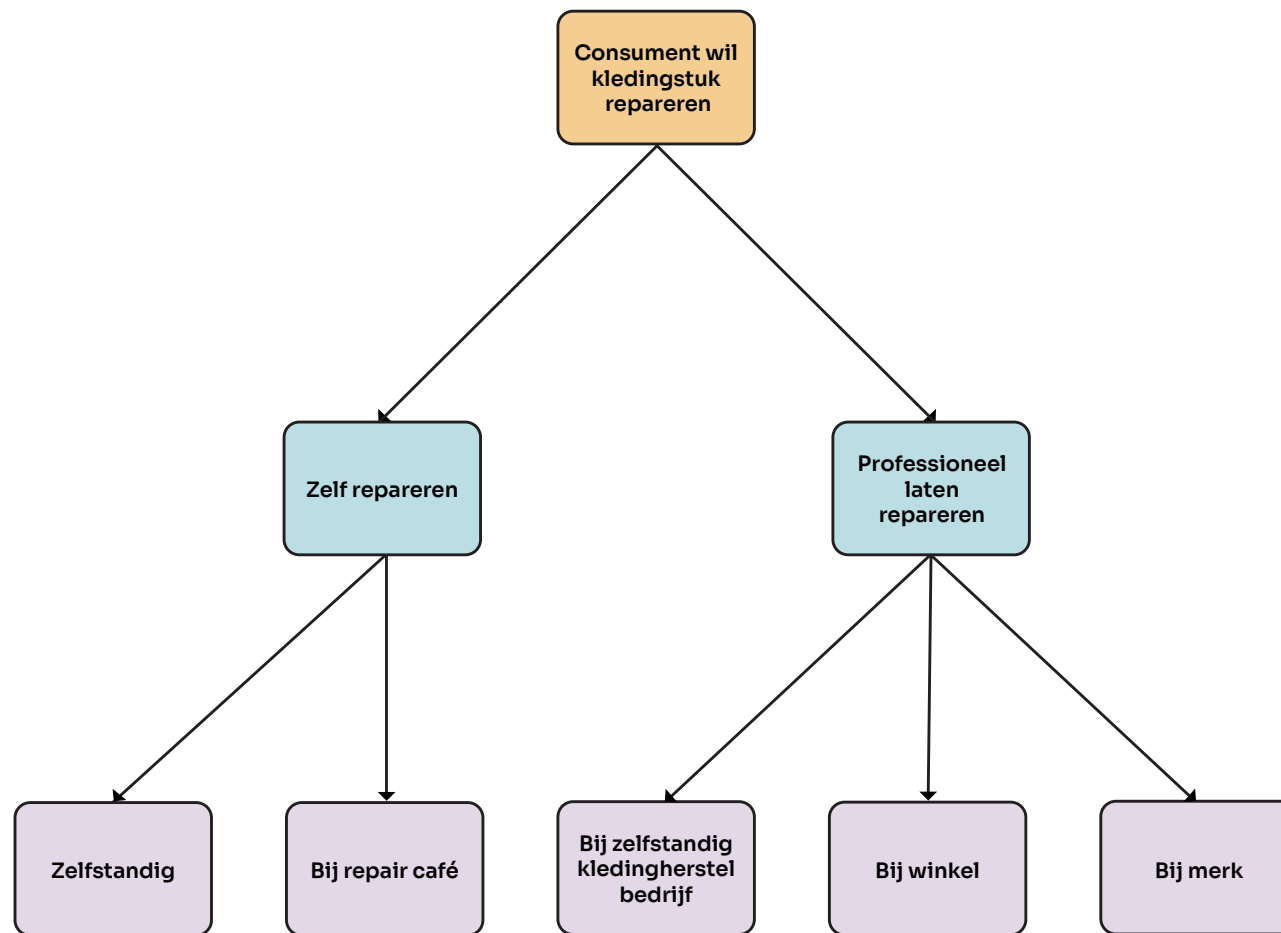
Mocht kleding niet meer herbruikbaar zijn, ook niet na reparatie, dan kan deze teruggebracht worden als vezel voor nieuwe garen. Ondanks dat dit nog maar een klein deel van de kleding realiseerbaar is, is er al wel volop aandacht voor dit onderwerp. Zowel voor mechanische als chemische recycling.

Kijkende naar de R-ladder, is het beter om zo lang mogelijk met kleding te doen wanneer het gekocht is. Dit kan goed door het eerst te repareren zolang het nog kan, voordat het wordt gerecycled. Daarom heeft dit rapport de focus op de strategie van kledingreparatie.

3. Kledingreparatie in Nederland

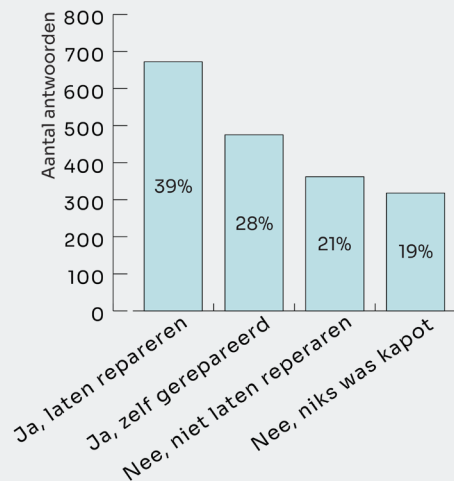
Stel je kledingstuk is kapot, en je wilt het graag nog een keer dragen. Als consument heb je dan verschillende keuzes. In de campagne 'Waardeer het, Repareer het' van [SIRE \(2019\)](#) geven zij de volgende onderverdeling. Ten eerste kan je zelf aan de slag gaan om het te repareren, door jezelf een familielid of hulp vanuit een Repair Café. Dit is gratis. Ten tweede kan je het laten repareren door een professional. Dit kan bij zelfstandige kledingherstelbedrijven, maar sommige winkels en merken bieden ook reparatie aan. Het kan zijn dat de reparatie binnen de garantie valt of een kledingmerk de service gratis aanbiedt, maar het kan ook dat de consument de reparatie zelf betaalt. Figuur 6 is een schematische weergave van de verschillende keuzes voor de consument in het geval van repareren van kleding.

Rijkswaterstaat is momenteel bezig met een onderzoek naar hergebruik en reparatie, in samenwerking met Kantar Public. Het

Figuur 6 Opties voor zelfstandig en professioneel repareren

Heeft u in 2022 kleding gerepareerd of laten repareren?

Figuur 7 Repareren of laten repareren (lopend onderzoek RWS en Kantar Public)

onderzoek richt zich op het gedrag en de ervaringen van 7112 deelnemers met betrekking tot tweedehands producten en reparaties. De mensen die in de vragenlijst aan hebben gegeven aan hergebruik te doen, hebben vragen over reparatie ontvangen. Hiervan zijn de vragen over kledingreparatie geanalyseerd voor dit onderzoek, dit waren 1681 datapunten. Hierbij gaat het zowel om het aanpassen van kleding als het herstellen van kapotte kledingstukken. Zoals te zien in Figuur 7,

heeft 39% van de mensen die aan hergebruik doen in 2022 zelf hun kleding gerepareerd. Daarnaast heeft 28% dit door een professional laten doen.

In de volgende paragrafen gaan we eerst dieper in op zelfstandige en professionele kledingreparaties. Daarnaast zie je ook dat meer retailers zich verantwoordelijk voelen voor alle retour kledingstukken. Dit gaat om kledingstukken die al kapot zijn, voordat de consument ze heeft gedragen. Hierin ontstaan nu ook diensten, die deze kledingstukken repareren om opnieuw aan te bieden. Hier gaan we dieper op in, in de laatste paragraaf van dit hoofdstuk.

3.1 Zelfstandige reparatie

In de categorie zelfstandige reparaties vallen kledingreparaties die mensen zelf doen, door vrienden en kennissen of bij vrijwillige reparateurs, bijvoorbeeld bij een Repair Café. Zoals eerder genoemd, heeft 39% van de Nederlanders in 2022 zelf een kledingstuk gerepareerd. In een Repair Café kun je met hulp van een vrijwillige reparateur je kledingstuk repareren. In Nederland zijn er nu meer dan 500 ([Repair Café, n.d.](#)), veel van hen bieden kledingreparatie aan ([Repair Café, 2021](#)).

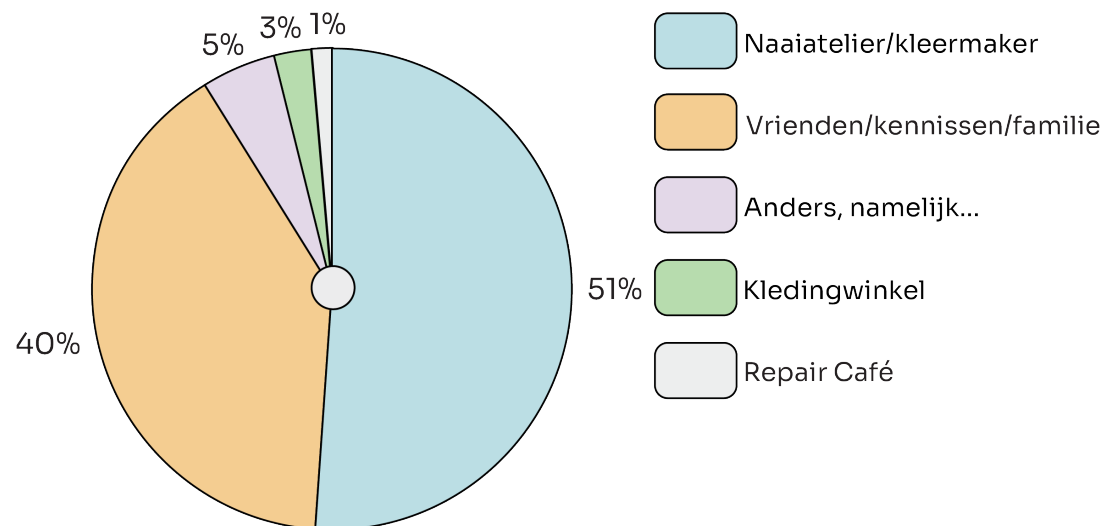

Figuur 8 (Repair café, 2005)

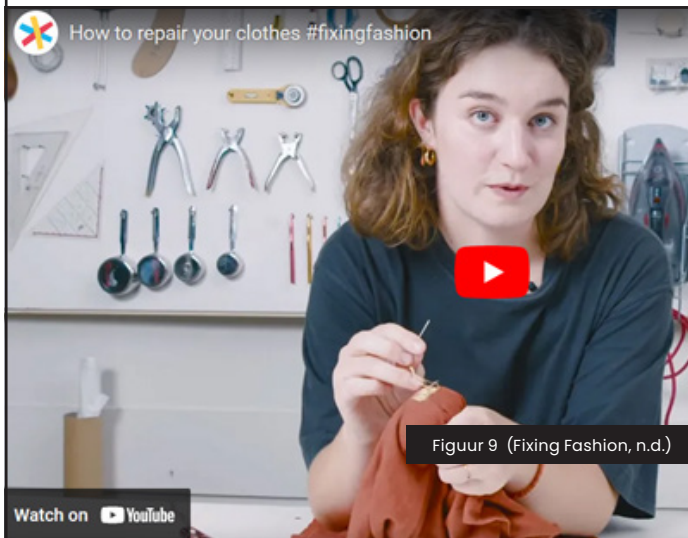
Naast het langsgaan bij een Repair Café, zijn er ook steeds meer mogelijkheden om thuis zonder al te veel voorkennis aan de slag te gaan. Er zijn verschillende platforms die door middel van online tutorials laten zien hoe je verschillende kledingreparaties zelf kan doen. Voorbeelden hiervan zijn [iFixit](#), [Jafix](#) en [Fixing Fashion](#). Deze platforms bieden stappen door middel van tekst, afbeeldingen en/of filmpjes hoe je zelf aan de slag kan gaan met het repareren van je kleding.

Een trend hierin is visible mending. In plaats van dat de imperfectie van het kledingstuk wordt weggewerkt, wordt er juist bewust gekozen om de reparatie zichtbaar te laten zijn. Zo dient het als decoratie, maar laat het ook bewust zijn dat het kledingstuk gerepareerd is ([Gathered, 2023](#)).

Waar heeft u de laatste keer uw kleding laten repareren?

Figuur 10 Waar kleding laten repareren (lopend onderzoek RWS en Kantar Public)

Figuur 9 (Fixing Fashion, n.d.)

3.2 Professionele reparatie

Het landschap van professionele reparatie is zichtbaar aan het veranderen. Waar hiervoor je voornamelijk uitkwam bij de lokale reparateur om de hoek, zie je dat nu merken en retailers zelf ook reparatie diensten gaan opzetten.

Zelfstandige kledingherstelbedrijven

De zelfstandige kledingherstelbedrijven zitten al jaren in Nederland en je kunt er terecht als je kleding wilt laten repareren of vervangen, van ieder merk en ieder kledingstuk. Zoals in Figuur 10 te zien is, op basis van data uit een lopend onderzoek van Rijkswaterstaat en Kantar Public, kiezen de meeste mensen voor een zelfstandig naaiatelier om hun kleding te laten repareren.

De vraag naar reparatie is met 10-30% gegroeid in 2022.

Zes verschillende interviews bij Utrechtse kledingherstelbedrijven gaven hier meer informatie over. De kledingherstelbedrijven varieerden van 5 tot zelfs 40 jaar oud en merken dat de vraag naar reparaties de afgelopen jaren groeit (Interviews, November 2023). Dit zien we ook terug in de landelijke cijfers. Sinds 2018 zijn er ongeveer 1250 zelfstandige kledingherstelbedrijven op basis van cijfers van de Kamer van Koophandel, waarin aangegeven wordt dat de vraag naar reparatie met 10-30% is gegroeid de afgelopen jaren (RTL Nieuws, 2022). Het is niet bekend waar deze groei door is ontstaan.

De opkomst van kledingreparatie door merken en winkels

Naast zelfstandige kledingherstelbedrijven wordt kledingreparatie ook steeds

meer aangeboden door kledingmerken en winkels. Dit ontstaat zowel vanuit duurzaamheidsoverwegingen, als de grote kostenpost van retour artikelen. Bij kledingreparatie door merken, waar je als consument de kleding naartoe stuurt, is het grote voordeel dat zij zelf precies de juiste stoffen en gereedschappen in huis hebben (Luimstra, 2022). Vooral bij technische reparaties van bijvoorbeeld waterdichte jassen

is dit handig. Merken bieden de reparatie vaak als service aan voor kleding van hun eigen merk, waarbij ook nog wel eens gratis zoals bij Patagonia (Patagonia, 2023), Mud Jeans (Mended, 2023) en G-star (G-Star, 2023). Uit een nog niet gepubliceerd onderzoek van Motivaction, in opdracht van ministerie van I&W, blijkt dat consumenten positief is op de stelling dat alle kledingmerken een reparatieservice moeten aanbieden.

Figuur 11 (Patagonia Berlin, z.d.)

Daarnaast zijn sommige retailkanalen beschikbaar voor reparatie. Zo heeft Bever een reparatie dienst voor outdoor kleding, en de Rode Winkel voor jeans ([Bever, 2023; De Rode Winkel, n.d.](#)). Bij deze winkels kun je spullen van alle merken inleveren. Ze leveren de service niet gratis, maar vragen een vergoeding voor de reparatie. De zelfstandige kledingherstelbedrijven zien geen concurrentie in de opkomst van de reparatie service bij merken en winkels, voornamelijk omdat zij bij zichzelf nog steeds groei zien. Ook werken sommige herstelbedrijven samen met merken of winkels (Interviews kledingherstellers Utrecht, November 2023).

3.3 Reparatie van retouren

In Nederland blijft 6,5% van de kleding onverkocht achter bij retailers, groothandels en producenten. Dit komt neer op 21,5 miljoen kledingstukken per jaar ([Wijnia, 2016](#)). Onder deze 6,5% valt ook het retour van kleding dat online is gekocht. Deze kleding kan om veel redenen niet verkocht zijn. Zo kan de pasvorm niet goed zijn, heeft iemand meerdere artikelen besteld of bleek deze kapot bij ontvangst. De meeste merken komen nu tot de conclusie dat zij het te duur vinden om deze retouren schoon te maken, te repareren en opnieuw te verkopen ([NPO Kennis, n.d.](#)). Een deel van de onverkochte kleding gaat naar handelaren of hergebruik voor goede doelen. Een ander deel, 1,2 miljoen kledingstukken per jaar, wordt gerecycled of verbrand ([Wijnia, 2016](#)). Hierin is geen data gevonden over het percentage van deze artikelen dat kapot was. Hiermee is het onduidelijk of deze stroom een belangrijk aandachtspunt is om impact te maken. Echter, een praktijkvoorbeeld laat zien dat het herstellen van retouren wel degelijk een rendabel businessmodel op schaal kan opleveren. Otrium en Bleckmann zijn een

Figuur 12 (Nexcess, 2022)

pilot aan het uitvoeren voor de reparatie van kapotte retouren in het high-end segment. Tijdens 2023 zijn hiermee 1000 reparaties per maand gedaan en bleek dit een interessant bedrijfsmodel te zijn om voort te zetten. Voor het einde van 2023 was hun doelstelling 25.000 kapotte kledingstukken te repareren ([Bleckmann, 2023](#)).

4. Kledingreparatie in Nederland

Om initiatieven te ontwikkelen voor reparatie die makkelijk, toegankelijk en betaalbaar zijn, is het goed om te weten welke kledingstukken het meest worden gerepareerd en wat er dan wordt gerepareerd. In dit hoofdstuk zijn de verschillende reparaties uiteen gezet per type kledingstuk en per type reparatie. Daarnaast kijken we vooruit naar welke trends en ontwikkelingen wij hierin zien.

We hebben niet veel data kunnen vinden over kledingreparaties. Op basis van de volgende twee datasets die wel tot onze beschikking zijn, proberen we een beeld te schetsen van de meest voorkomende reparaties:

- De eerste dataset is al eerder voorbij gekomen in dit rapport en bevat data gegenereerd uit ruwe resultaten van het panelonderzoek naar hergebruik en reparatie, Kantar Public in opdracht van

Rijkswaterstaat 2023. Deze dataset bevat informatie over het herstellen of verstellen van kleding, zelfstandig door particulieren en professioneel door bedrijven. De data in deze set over kledingreparaties geldt alleen voor mensen die al aan hergebruik doen, dus niet voor de hele bevolking.

- De tweede dataset, verkregen via Repair Café (2023), bevat meer dan 7000 reparatie verslagen, gedocumenteerd door 57 Repair Cafés verspreid over 14 verschillende landen. De dataset bestaat voornamelijk uit verslagen van Nederlandse Repair Cafés en vertoont weinig verschillen tussen de verschillende landen, waardoor de dataset

als representatief kan worden beschouwd voor Nederlandse Repair Cafés. De verslagen zelf bevatten zowel het verstellen van kleding als het herstellen van kapotte kledingstukken. Deze dataset gaat alleen over wat er gerepareerd wordt binnen Repair Cafés. Dit is dus niet representatief voor de hele kledingreparatiesector. De data zou kunnen verschillen van wat zelfstandig of professioneel gerepareerd is bij andere partijen, maar deze data was niet tot onze beschikking.

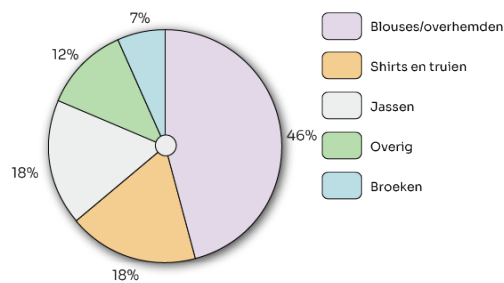

Figuur 13 (Wigglesworth, 2021)

4.1 Welke kledingstukken worden gerepareerd?

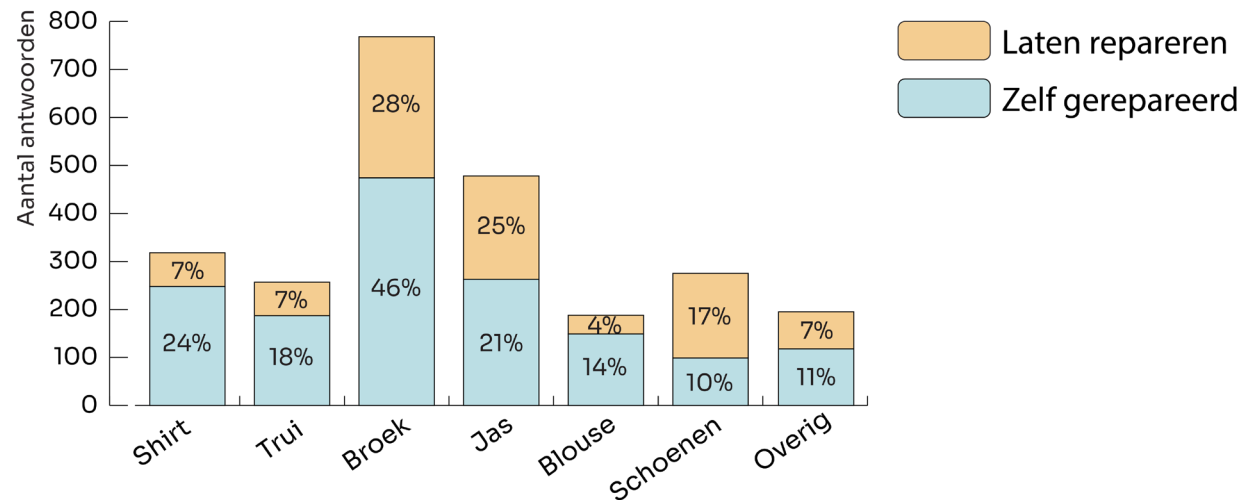
Zoals te zien in figuur 14 en 15, worden voornamelijk broeken gerepareerd (74%). Dit gaven de zes geïnterviewde kledingherstelbedrijven uit Utrecht ook aan (Interviews, November 2023). Daarna volgen met gepaste afstand jassen (46%), shirts (31%), truien (25%) en blouses (18%). Tot slot is er nog een groep overige kledingstukken die erg gevarieerd is. Deze groep bevat bijvoorbeeld kleding als ondergoed, andere winterkleding, gespecialiseerde sportkleding en nachtkleding.

Wat wordt gerepareerd?

Figuur 14 Wat laten mensen repareren? Percentages van totaal aantal reparaties in Repair Cafés (RepairMonitor, 2023).

Welke kledingstukken heeft u in 2022 gerepareerd of laten repareren?

Figuur 15 Wat wordt gerepareerd? Percentages zijn van totaal deelnemers in onderzoek (lopend onderzoek RWS en Kantar Public)

Verder zien we dat de kleding zoals shirts, truien en blouses procentueel relatief vaak zelf gerepareerd worden (resp. 24% t.o.v. 7%, 18% t.o.v. 7% en 14% t.o.v. 4%), terwijl de meer complexe reparaties aan bijvoorbeeld broeken en jassen procentueel meer door professionals gedaan worden (resp. 46% t.o.v. 28%, 21% t.o.v. 25%). Deze grafiek wekt ook de indruk dat de consument eerder geneigd is zelf een product te repareren, dan om dit te laten doen. Echter kan die conclusie nog niet direct getrokken worden uit deze data.

4.2 Welk deel van de kledingstukken kan nog gerepareerd worden?

Een belangrijke vraag is: Is het eigenlijk nog wel mogelijk kleding te repareren? Of heeft de consument wel de wens, maar is het product niet meer te repareren? Uit de dataset van het Repair Café blijkt dat maar liefst 94,2% van de ingebrachte kleding nog volledig te repareren

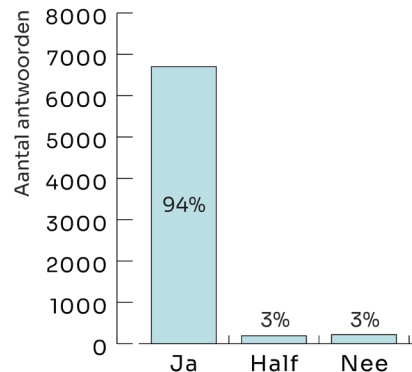
94.2% van de ingebrachte kleding is nog te repareren

is. Daarnaast is 2,7% nog deels te redden en maar 3,1% niet meer te repareren (Figuur 16). Data van professionele kledingreparaties hebben we niet gevonden, deze percentages zouden kunnen verschillen. De meest voorkomende redenen voor het niet meer kunnen repareren zijn:

- een te grote slijtage of mankement om het te kunnen repareren
- hoge kosten en tijdsinvestering
- niet-beschikbare reserve onderdelen
- een tekort aan benodigd gereedschap

Er zijn kleine verschillen tussen de verschillende kleding categorieën zichtbaar. Zo worden jassen iets minder vaak succesvol gerepareerd met een percentage van 88,4%, terwijl

Repareerbaarheid kledingstukken bij repair cafes?

Figuur 16 Hoeveel kan gerepareerd worden (RepairMonitor, 2023)

blouses/overhemden het meest eenvoudig te repareren lijken met 97,2%.

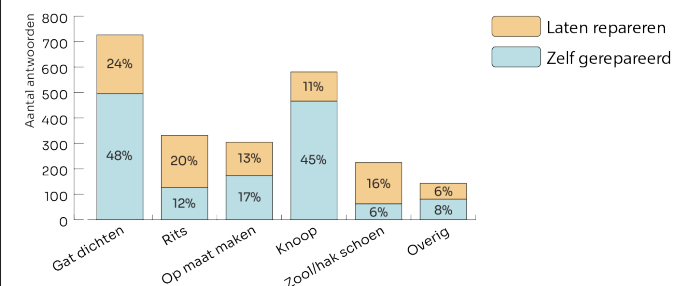
4.3 Welke type reparaties vinden plaats?

Voor het onderzoek naar deze vraag is gekeken naar beide datasets. Figuur 17 laat zien dat mensen vaak gaten dichten (48%) en knopen vervangen of vastzetten (45%). Dit gebeurt voornamelijk door de consument zelf. De kledingherstelbedrijven krijgen juist een breed scala aan uitdagingen. Kapotte ritsen

en het maken van gaten blijven het vaakst voorkomen (resp. 20% en 24%). Maar ook het op maat maken (13%) en het vervangen van een knoop (11%) zijn vragen die regelmatig terugkomen.

Tijdens de verkenning bestond de hypothese dat de geconstateerde problemen sterk konden verschillen per kledingstuk. Om dit te valideren is dit per groep onderzocht vanuit de Repair Café dataset. Op de volgende pagina's volgt een beknopte samenvatting van onze bevindingen per kledingstuk.

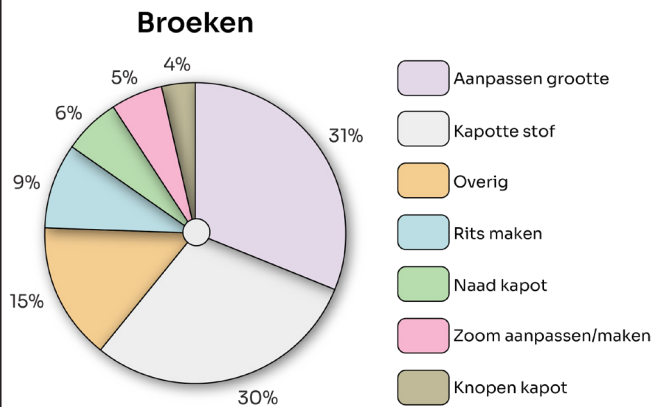
Wat heeft u in 2022 gerepareerd of laten repareren aan uw kleding?

Figuur 17 Wat wordt gerepareerd (lopend onderzoek RWS en Kantar Public)

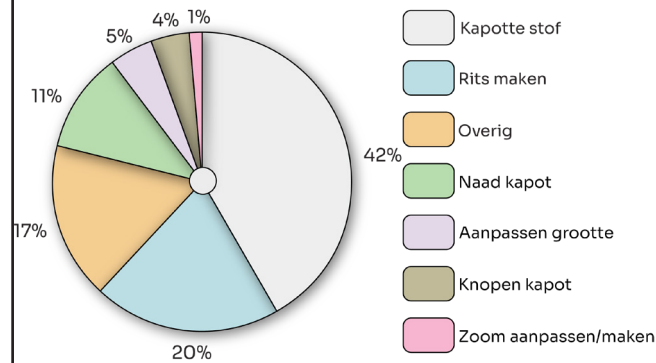
4.3.1 Broeken

Wat opmerkelijk is bij broeken is dat bezoekers van Repair Cafés relatief vaak de wens hebben om de maat aan te passen (31%). Daarnaast komt het regelmatig voor dat de stof een avontuurlijk verleden heeft, bijvoorbeeld in de vorm van een gat, scheurtje, of gewoonweg door slijtage (30%). Problemen met de rits blijken eveneens een bekende uitdaging te zijn (9%). In de categorie 'overig' (15%) valt op dat het elastiek in een broek vaak kapot gaat.

Figuur 18 Wat wordt gerepareerd (lopend onderzoek RWS en Kantar Public)

Jassen

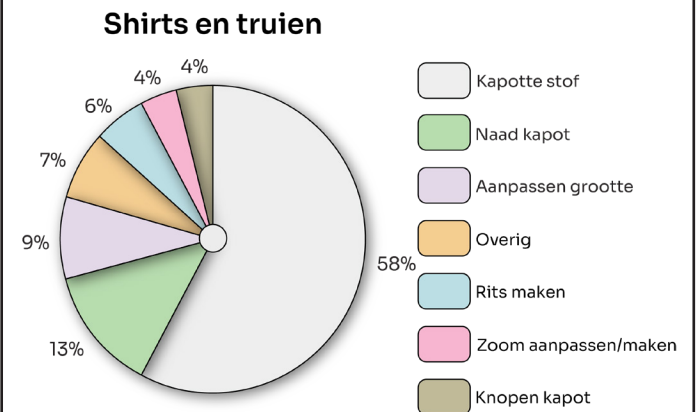
Figuur 19 Reparaties bij jassen (RepairMonitor, 2023)

4.3.2 Jassen

Binnen de categorie jassen is er vaak sprake van stof met gaten, scheurtjes of versleten plekken (42%). Daarnaast ervaren mensen vaak problemen met een rits die niet goed sluit (20%) of een jas die kapot is gegaan bij een naad (11%). De overige problemen (17%) binnen deze groep zijn uiteenlopend, variërend van gevallen waarbij mensen afgevallen onderdelen willen herstellen tot verzoeken om aanpassingen aan het ontwerp.

4.3.3 Shirts en truien

Bij shirts is meer dan de helft van de keren de stof versleten of beschadigd (58%). Daarnaast zijn herstel van de naden veelgevraagd (13%). De overige problemen (7%) binnen deze groep zijn eveneens divers, zoals shirts en truien waar vlekken op zitten die de consument er zelf niet meer uitkrijgt.

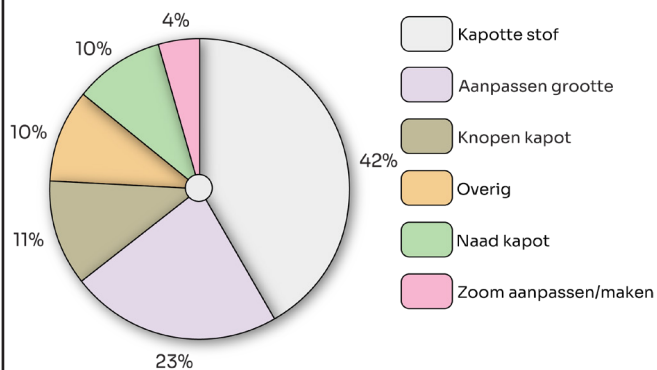

Figuur 20 Reparaties bij shirts en truien (RepairMonitor, 2023)

4.3.4 Blouses en overhemden

In deze categorie zijn er opnieuw veel problemen met stukken stof die versleten zijn of gaten/scheuren vertonen (42%). Opmerkelijk is ook dat mensen vaak de grootte van dit kledingstuk willen aanpassen (23%). Daarnaast blijken knopen en naden relatief vaak kapot te gaan bij dit specifieke kledingstuk (11% en 10%).

Blouses/overhemden

Figuur 21 Reparaties bij blouses en overhemden (RepairMonitor, 2023)

5. Businesscase kledingreparatie

Om een licht te werpen op de business case, vergelijken we in de komende paragrafen de prijs van reparatie en de prijs van kleding. Daarnaast bekijken we het imago van reparatie en de overwegingen die mensen hebben om wel of niet te repareren. Als laatste geven we een aantal voorbeelden die kledingreparaties stimuleren.

5.1 De prijs van reparatie en de prijs van kleding

Om een gemiddelde prijs te vinden voor de meest voorkomende kledingreparaties uit hoofdstuk 4.2, zijn de prijslijsten van 10 willekeurige kledingherstelbedrijven bekeken, waarvan de prijslijst online stond. Deze kledingherstelbedrijven zijn te vinden in de bronnenlijst. Van de prijzen van de verschillende kledingherstelbedrijven is het gemiddelde genomen, afgerond op halve

euro's om tot de volgende tabel te komen. De gemiddelde prijs van kledingreparatie varieert van €2,50 voor een knoop aanzetten tot €25 voor een nieuwe rits in een jas. Naast deze betaalde reparaties, worden reparaties ook gratis uitgevoerd door mensen zelf, in Repair Cafés of als service van merken.

Kledingstuk	Reparatie	Gemiddelde prijs (€)
Broeken	Aanpassen	15,50
	Kapotte stof of naad	7,50
	Rits	13,00
Jassen	Kapotte stof of naad	8,50
	Rits	25,00
Shirts en truien	Aanpassen	14,00
	Kapotte stof of naad	4,50
Blouses/overhemden	Aanpassen	14,00
	Kapotte stof of naad	6,50
	Knopen kapot	2,50

Figuur 22 Gemiddelde prijs verschillende reparaties

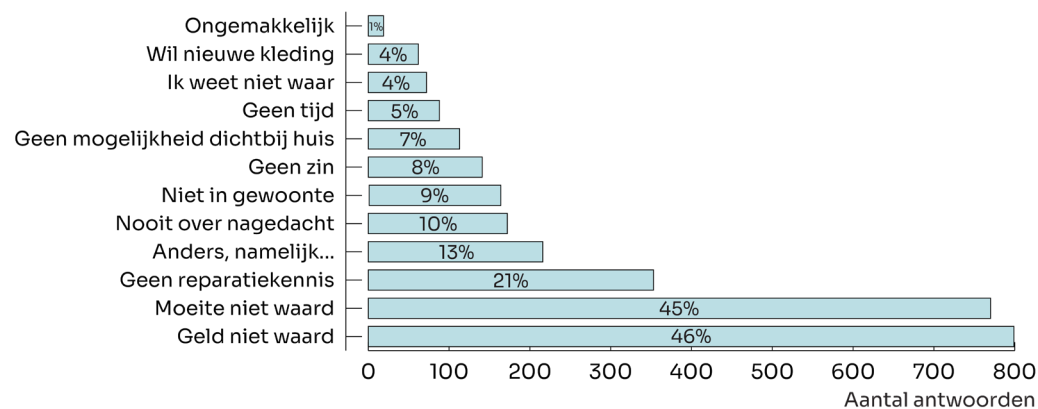
De gemiddelde prijs van reparatie ligt dicht bij de gemiddelde prijs van kleding. Recentere data hebben we niet gevonden, maar in 2016 kostte een kledingstuk volgens de Euromonitor gemiddeld €26 ([Maldini et al., 2017](#)). In dit onderzoek zijn de prijzen van online aanbod wel meegenomen maar die van tweedehands kleding en informele retail zoals kledingmarkten niet. Data van GfK geeft een gemiddelde van €16 per kledingstuk in 2016, in deze dataset is informele retail wel meegenomen ([Maldini et al., 2017](#)). Per jaar gaat er maar 1% van het budget dat een Nederlander uitgeeft aan kleding naar reparatie, dit is zo'n €3 ([Ahsmann et al., 2020](#)). Dit geeft aan dat Nederlanders niet veel geld besteden aan reparatie en dat reparatie bij een kledingherstelbedrijf relatief duur is, als je kijkt naar de gemiddelde prijs van kleding. Naast kledingherstelbedrijven, wordt reparatie natuurlijk ook zelfstandig gedaan of gratis aangeboden bij bijvoorbeeld een Repair Café of als service bij merken. Dan is de consument voordelig uit, maar liggen de kosten bij het merk, of de uren die de consument besteed aan het zelf repareren.

Daarnaast is het wel goed om te noemen dat de prijs van kleding vaak te laag is voor de klimaat en sociale impact die de productie van kleding met zich meebrengt. Uit een onderzoek van het Impact Institute blijkt dat een spijkerbroek gemiddeld €33 te goedkoop is, als je de klimaat en sociale impact meerekent ([Impact Institute, 2019](#)). Ook kwartiermaker circulair textiel, An Dertien, gaf dit aan in een interview met ons. Consumenten zijn gewend geraakt aan een lage prijs voor kleding, daarom kan de business case voor kledingreparatie moeilijk zijn vanuit financieel aspect.

5.2 Imago en overwegingen voor kledingreparatie

Consumenten hebben verschillende overwegingen om kleding wel of niet te repareren. Hier zijn verschillende onderzoeken over te vinden van Rijkswaterstaat (2023), [SIRE \(2019\)](#) en [Mountainview Research \(2023\)](#). Uit het lopende onderzoek van Rijkswaterstaat en Kantar Public komt naar voren dat 46% het z'n geld niet waard vindt om kleding te repareren. Deze data gaat over mensen die aangeven te hergebruiken, het percentage voor de hele bevolking ligt naar verwachting hoger.

Wat ziet u als drempel om uw kleding (vaker) te repareren of laten repareren?

Figuur 23 Drempels om kleding te repareren (lopend onderzoek RWS en Kantar Public)

Uit het onderzoek van [SIRE](#) en het onderzoek van [Mountainview Research](#) onder gebruikers van outdoor producten blijkt ook dat geld de voornaamste reden is om wel of niet een reparatie uit te voeren. Figuur 23 geeft het gehele resultaat van het lopend onderzoek van Rijkswaterstaat en Kantar Public weer. 45% geeft aan het de moeite niet waard te vinden en 21% zegt geen reparatiekennis te hebben.

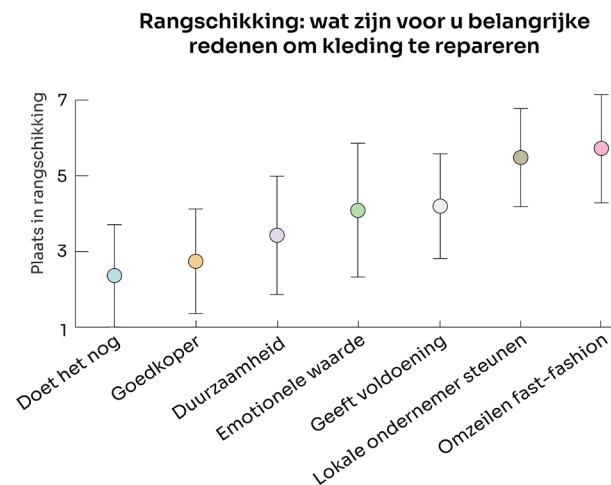
Redenen die daarna genoemd worden zijn de moeite niet waard, een nieuw product te willen kopen omdat het goedkoper is en minder moeite kost en de verwachte levensduur van het product. 10% van de consument uit het onderzoek van Mountainview Research geeft aan niet te weten waar hij zijn spullen kan laten repareren. Dit gaat breder dan alleen kleding en betreft ook andere spullen. Het lopende onderzoek van Rijkswaterstaat en Kantar Public weergeeft dat 4% niet weet waar het zijn kleding kan laten repareren, dit percentage geldt voor mensen die al hergebruiken, onder de hele bevolking is het percentage naar verwachting hoger.

Repareren vs de aanschafwaarde

De aanschafwaarde van een nieuw product weegt voor 53% van de Nederlanders mee bij de beslissing of ze iets wel of niet laten repareren. 52% zegt een kledingstuk niet te repareren als het minder dan 100 euro kost om het te vervangen. Voor bijna 10% geldt dat zij altijd de voorkeur geven aan vervanging, ongeacht de aanschafwaarde van een nieuw product ([SIRE, 2019](#)).

Interessant is dat 60% van de mensen ook aangeeft het zonde te vinden kapotte producten weg te gooien. Dit lijkt in tegenstrijd met de 52% die aangeeft toch te kiezen voor een product, wanneer die minder dan 100 euro kost.

Naast dat er onderzoek is gedaan naar de drempels om kleding te repareren, heeft het lopende onderzoek van Rijkswaterstaat en Kantar Public ook laten blijken waarom mensen wél hun kleding laten repareren. Hieruit komt naar voren dat een grote reden voor mensen is omdat het kledingstuk het nog doet of omdat ze ervaren dat reparaties goedkoper zijn dan het aanschaffen van een nieuw kledingstuk. Hieruit blijkt dat mensen dus sterk gedreven worden door financiële prikkels en vormt dit zowel een drempel als een belangrijke reden om het wel te doen, wanneer blijkt dat het goedkoper is. Figuur 24 geeft de gehele grafiek van overwegingen waarom iemand wel zijn kleding repareert.

Figuur 24 Redenen om kleding te repareren op volgorde van meest belangrijke reden tot minst belangrijke reden (hoe lager het getal, hoe belangrijker). Het punt geeft de gemiddelde plek in de volgorde en de balk de standaardafwijking. (Lopend onderzoek RWS en Kantar Public)

Professionele diensten

Zoals benoemd in hoofdstuk 3.2, zijn er steeds meer professionele diensten die inzetten op kledingreparatie. Mended geeft aan met het platform in te willen zetten op het veranderen van het stereotype rondom repareren. Reparatie zou niet een sexy onderwerp zijn, en daarom mensen weerhoudt om te repareren. Mended gaat ervoor om kledingreparatie net zo makkelijk en belonend te maken als het kopen van iets nieuws. Zo willen ze repareren de norm maken, door repareren net zo leuk en makkelijk te maken als iets nieuws kopen ([Fashionunited, 2022](#)).

Daarnaast suggereert het Ministerie van I&W bedrijven om te inventariseren wat de meest voorkomende reparaties zijn en of er interesse is in kledingreparaties in winkels. In shop reparaties kunnen de drempel verlagen voor de consument om kleding te repareren ([Ahsmann et al., 2020](#)).

5.3 Stimuleren van kledingreparatie

Er bestaan al verschillende initiatieven om kledingreparatie te stimuleren. Hier worden

een aantal praktijkvoorbeelden benoemd en toegelicht.

Stadspas Amsterdam

De stadspas in Amsterdam stimuleert repareren door 40% korting te geven op kledingreparaties. Het project is gestart ten tijde van het Reflowproject EU. Om dit te realiseren is een pilot gedraaid over 4 maanden met verschillende kortingen. Uiteindelijk is 40% de keuze geworden, maar er is ons niet bekend waarom. De website van Gemeente Amsterdam geeft ook inzicht in welke kledingmakers in Amsterdam meedoen aan de 40% korting regeling. Dit project loopt nog, dus data over het gebruik van deze korting is nog niet beschikbaar.

Waardeer het. Repareer het.

De eerder genoemde campagne van SIRE hoopt mensen te bewegen om hun kapotte spullen te repareren. Ze willen mensen bewust maken van de waarde van hun spullen. Naast dat deze campagne overal in Nederland te zien was in 2019, is ook het online platform [repareerhet.nl](#) opgezet om de consument de helpende hand te geven. Op het platform worden simpele vragen gesteld om je verder te helpen om je kleding en spullen zelf te

repareren, samen te repareren of te laten repareren bij een kledingherstelbedrijf of Repair Café. We hebben geen data kunnen achterhalen over het effect van deze campagne.

In Frankrijk

De overheid in Frankrijk heeft een reparatie bonus opgezet om te stimuleren dat meer inwoners hun kleding repareren. Inwoners kunnen tussen de 6 en 25 euro aan de kosten voor de reparatie van kleding en schoenen terugkrijgen bij deelnemende kledingreparateurs in Frankrijk.

**EEN
GAPEND
GAT
MAAKT
HET NOG
GEEN
POETSLAP**

**WAARDEER HET
REPAREREER HET.NL**

SIRE

Figuur 25 (Sire, z.d.)

6. Conclusie

Reparatie is een belangrijke stap in het verlengen van de levensduur van kleding en daarmee tot het komen tot een duurzamere kledingindustrie, van Fast Fashion naar Rapid Repair. Hieronder beantwoorden we de vragen die vanuit Rijkswaterstaat zijn gesteld aan de hand van de hiervoor beschreven bevindingen. Deze informatie kan gebruikt worden om pilots te ontwikkelen en te toetsen om het repareren van kleding binnen de circulaire ambachtscentra te vergroten en indien mogelijk te professionaliseren. Ook geven we aan waar er nog vraagtekens zijn en dus vervolgonderzoek gedaan kan worden.

6.1 Antwoorden op algemene vragen vanuit Rijkswaterstaat

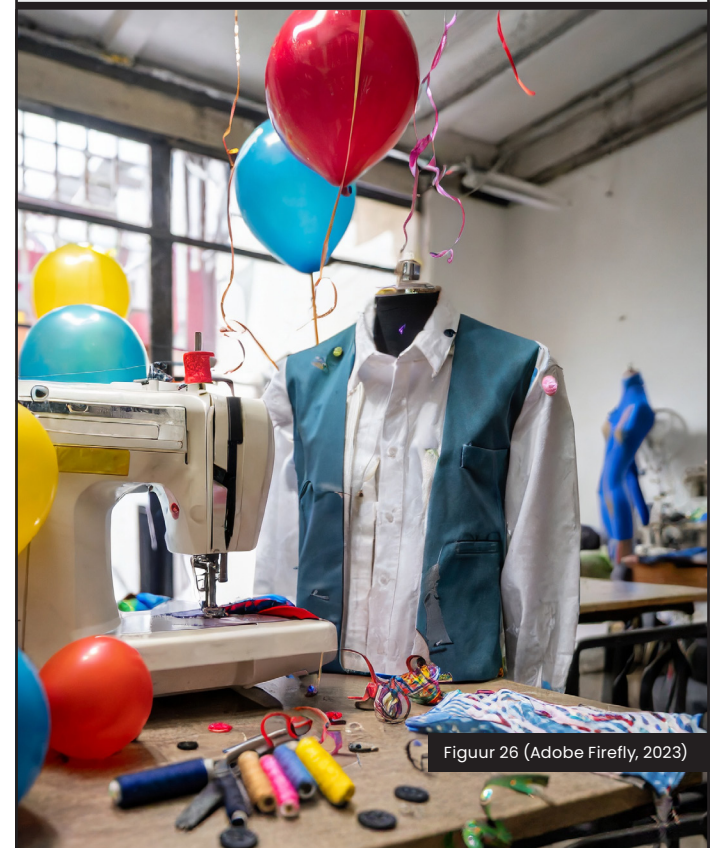
Welke categorieën van bestaande kledingreparateurs zijn er in Nederland?

Zoals in hoofdstuk 3 beschreven, kan je kleding zelf repareren of je kan het

professioneel laten doen. Zelf repareren kan thuis, met hulp van kennissen of vrijwillige reparateurs van bijvoorbeeld een Repair Café. Er zijn momenteel meer dan 500 Repair Cafés in Nederland. Professioneel wordt het meest gerepareerd door zelfstandige kledingherstelbedrijven, daarvan zijn er ongeveer 1250 in Nederland. Daarnaast zien we een opkomst van kledingreparatie als service aangeboden door merken en winkels.

Is er iets te zeggen over de economische stabiliteit van het aanbod van kledingreparateurs? Hoe lang zijn de bestaande aanbieders actief? Is er een verschuiving te zien in het aanbod van reparateurs, bijvoorbeeld een verschuiving van zzp-ers naar retailers of andersom?

Het aantal zelfstandige kledingherstelbedrijven is sinds 2018 stabiel, sommigen bestaan al 40 jaar. De bedrijven geven aan dat de vraag naar reparatie de afgelopen jaren wel is gegroeid met 10-30%. Daarnaast bieden steeds meer merken en winkels

Figuur 26 (Adobe Firefly, 2023)

een reparatie service aan. De zelfstandige kledingherstelbedrijven zien dit niet als bedreiging, omdat ze zelf genoeg reparaties te doen hebben.

Hoeveel kleding wordt weggegooid door consumenten omdat het kapot is?

In hoofdstuk 2 beschreven we dat de gemiddelde Nederlander 40 kledingstukken per jaar wegdoet. Uit onderzoek onder consumenten blijkt dat bijna twee derde van deze kledingstukken wordt weggedaan omdat het kapot is. Dit zou nog verder onderzocht kunnen worden door een steekproef te doen naar het percentage kapotte kleding bij een kledinginzamelaar.

Hoeveel kleding wordt afgedankt in de retail/groothandel/importeur omdat het kapot is?

Zoals in hoofdstuk 3 te lezen, bleven 21,5 miljoen kledingstukken onverkocht achter bij retailers, groothandels en producenten in 2016. Een groot deel werd hergebruikt, maar 1,2 miljoen kledingstukken hiervan werden gerecycled of verbrand. Het is niet duidelijk of deze kledingstukken kapot zijn en daarom niet hergebruikt konden

worden, of vanwege andere redenen. Voor reparatie aan onverkochte kleding of retouren hebben we niet veel initiatieven gevonden, maar Bleckmann en Otrium laten zien dat het repareren van retouren voor hen een interessant bedrijfsmodel is.

Wat is de bestemming van de afgedankte kleding vanuit de retail/groothandel/importeur?

Van de 21,5 miljoen kledingstukken die werden afgedankt door retailers, groothandels en producenten in 2016, gaat het grootste deel naar handelaren die het weer op de markt brengen of naar goede doelen die het weer hergebruiken. 1,2 miljoen van de afgedankte kledingstukken werd gerecycled of verbrand.

6.2 Antwoorden op vragen rond reparaties vanuit Rijkswaterstaat

Waarom wordt kleding weggegooid en niet gerepareerd? Weten consumenten dat kleding gerepareerd kan worden? Weten consumenten waar kleding gerepareerd kan worden?

Zoals te lezen in hoofdstuk 5, is de belangrijkste drempel voor mensen om kleding te (laten) repareren de prijs. Mensen vinden het niet het geld waard om te repareren. Er zijn op het moment al wel verschillende initiatieven voor het stimuleren van het repareren van kleding, zoals Stadspas Amsterdam, de 'Waardeer het, Repareer het' campagne van SIRE en een voorbeeld uit Frankrijk voor het verschaffen van korting op reparaties, om de drempel lager te maken. De meeste consumenten weten wel waar kleding gerepareerd kan worden, slechts 10% van de consumenten weet dit niet.

Wat wordt ter reparatie en/of vermaak aangeboden betreft (kapotte) kleding?

Zoals in hoofdstuk 4 te lezen, worden allerlei kledingstukken aangeboden voor reparatie. Bij Repair Cafés worden broeken het meest

aangeboden, gevolgd door jassen, shirts, truien en blouses. Ook uit het onderzoek van Rijkswaterstaat blijkt dat broeken het meeste worden gerepareerd.

Wordt reparatie gratis uitgevoerd? Wordt reparatie betaald?

Kledingreparaties die door mensen zelf worden gedaan of met hulp van een vrijwillige reparateur van bijvoorbeeld een Repair Café zijn gratis. Ook sommige merken bieden reparatie als gratis service aan voor kleding van hun eigen merk, zoals beschreven in hoofdstuk 3. Dit kan zijn omdat het nog binnen de garantie valt, of omdat het merk graag een goede service biedt. Betaalde reparaties worden aangeboden door zelfstandige kledingherstelbedrijven en door sommige retailers.

Hoeveel kleding wordt gerepareerd?

We hebben geen data kunnen vinden over de hoeveelheid kleding die gerepareerd wordt, zelfstandig en professioneel. Wel weten we dat 39% van de mensen die aangeven te hergebruiken, een kledingstuk zelf gerepareerd heeft en dat 28% een kledingstuk heeft laten repareren in 2022. Onder de gehele bevolking ligt dit percentage waarschijnlijk lager.

Wat zijn de meest uitgevoerde reparaties?

We hebben geen data kunnen vinden voor de gehele kledingreparatie sector, alleen data vanuit de Repair Cafés. Bij broeken wordt het aanpassen van de grootte en het repareren van kapotte stof het vaakst gedaan. Jassen worden het meest gerepareerd voor kapotte stof of een kapotte rits. Bij shirts, truien en overhemden is het ook een kapotte stof die het meest gerepareerd wordt, zoals beschreven in hoofdstuk 4. Het kan zijn dat de meest uitgevoerde reparaties in de betaalde sector verschillen van deze reparaties.

Wat zijn de kosten van die reparaties?

Zoals beschreven in hoofdstuk 5, zijn reparaties die je zelf doet of met hulp in een Repair

Café gratis. De kosten voor reparatie bij een kledingherstelbedrijf variëren gemiddeld van €2,50 voor een knoop aanzetten tot €25 voor een nieuwe rits in een jas.

Wat is de gemiddelde prijs van reparatie?

De gemiddelde prijs van reparatie bij een kledingherstelbedrijf verschilt per soort reparatie en varieert tussen €2,50 en €25. De gemiddelde prijs komt dan neer op €13,50.

Hoeveel mag een reparatie kosten volgens de consument?

Zoals we in hoofdstuk 5 hebben beschreven, speelt voor ongeveer de helft van de Nederlanders de aanschafwaarde mee in de keuze voor reparatie. De helft zegt een kledingstuk niet te repareren als de vervangingsprijs minder dan €100 is, een tiende van de Nederlanders geeft aan altijd voorkeur te geven aan vervangingen in plaats van reparatie. De keuze gaat dus niet alleen om de kosten, maar ook het imago van reparatie. In het vervolg zou de businesscase voor reparatie verder onderzocht kunnen worden.

7. Bronnen tekst

- Ahsmann, N., Janssen, C., van der Vaart, I., Bos, I., & Bakker, A. (2020). Fast fashion onderzoek. <https://www.kplusv.nl/kennisbank/fast-fashion-in-nederland/>
- Bever. (2023). Bever reparatie: outdoor kleding. Bever. Retrieved November 20, 2023, from <https://www.bever.nl/expertise/outdoor/reparatie-service-kleding.html>
- Bleckmann. (2023, September 22). Otrium en Bleckmann starten partnerschap voor kledingreparatie. Bleckmann. Retrieved November 20, 2023, from <https://www.bleckmann.com/nl/pers/otrium-and-bleckmann-launches-garment-repair-partnership>
- CBS. (2021, February 4). Steeds meer textiel in Nederland. CBS. Retrieved November 9, 2023, from <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/05/steeds-meer-textiel-in-nederland>
- Demkes, E. (2018, October 23). Mode ontrafeld: waarom je steeds sneller gaten in je T-shirt krijgt (óók als je meer betaalt). De Correspondent. Retrieved November 9, 2023, from <https://decorrespondent.nl/8816/mode-ontrafeld-waarom-je-steeds-sneller-gaten-in-je-t-shirt-krijgt-ook-als-je-meer-betaalt/65d5e641-d3e3-0099-0f8d-fe908482a8df>
- De Rode Winkel. (n.d.). Spijkerbroek vermaken - Jeans repair - Broek korter maken. De Rode Winkel. Retrieved November 20, 2023, from <https://derodewinkel.nl/jeans-vermaken/>
- FashionUnited. (2017, November 29). Onderzoek wijst uit: Nederlanders kopen gemiddeld 46 nieuwe kledingstukken per jaar. FashionUnited. Retrieved November 9, 2023, from <https://fashionunited.nl/nieuws/retail/onderzoek-wijst-uit-nederlanders-kopen-gemiddeld-46-nieuwe-kledingstukken-per-jaar/2017112930179>
- FashionUnited. (2022, September 8). Bestelservice voor kledingreparatie en -aanpassingen: Mended blaast nieuw leven in 'vergeten goed'. FashionUnited. Retrieved November 6, 2023, from <https://fashionunited.nl/nieuws/mode/bestelservice-voor-kledingreparatie-en-aanpassingen-mended-blaast-nieuw-leven-in-vergeten-goed/2022090854640>
- Gathered. (2023, Juli 11). How to do visible mending. Gathered. Retrieved November 27 from <https://www.gathered.how/arts-crafts/upcycling/visible-mending/>
- Gemeente Amsterdam. (2023). 40% korting op je kledingreparatie - Stadspas. <https://www.amsterdam.nl/stadspas/groene-stip/40-korting-kledingreparatie/>
- G-Star. (2023). Certified Tailors | Terms and Conditions. G-Star RAW. Retrieved November 15, 2023, from https://www.g-star.com/nl_nl/certified-tailors/terms-conditions
- Hughes, R. A. (2023, October 10). Repairing clothes is now à la mode in France. Where else is mending trending? Euronews.com. Retrieved November 20, 2023, from <https://www.euronews.com/culture/2023/07/14/repairing-clothes-is-now-a-la-mode-in-france-where-else-is-mending-trending>
- Impact Institute. (2019). The True Price of Jeans. <https://www.impactinstitute.com/wp-content/uploads/2019/06/>

[Impact-Institute-Report-True-Price-of-Jeans.pdf](#)

- Luimstra, J. (2022, August 25). Grote merken gaan voor kledingreparatie in Amsterdam: 'Dit wordt hip'. MT/Sprout. Retrieved November 16, 2023, from <https://mtsprout.nl/impact/duurzaamheid/kledingreparatie-amsterdam-patagonia>
- Maldini, I., Duncker, L., Bregman, L., Piltz, G., Duscha, L., Cunningham, G., Vooges, M., Grevinga, T., Tap, R., & van Balgooi, F. (2017). Measuring the Dutch clothing mountain. https://www.hva.nl/binaries/content/assets/subsites/kc-fdmci/fashion/measuring-the-dutch-clothing-mountain_final-report-1.pdf?1589295592841
- Mended. (2023, June 16). Mud x Mended. Retrieved November 15, 2023, from <https://mendedwear.typeform.com/to/IDCOiXB?typeform-source=www.mended.eu>
- Milieu Centraal. (n.d.). Afval scheiden: cijfers en kilo's. Milieu Centraal. Retrieved November 15, 2023, from <https://www.milieucentraal.nl/minder-afval/afval-scheiden/afval-scheiden-cijfers-en-kilo-s/>
- Mountainview Research. (2023). De Nederlandse Kijk op Duurzaamheid. <https://www.bever.nl/content/dam/bever/downloads/oeksrapportdenederlandsekijkopduurzaamheid.pdf>
- NOS. (2016, July 13). 'Nieuwe kleren onnodig vernietigd'. NOS. Retrieved November 20, 2023, from <https://nos.nl/artikel/2117383-nieuwe-kleren-onnodig-vernietigd>
- NPO Kennis. (n.d.). Wat gebeurt er met de kleding die je retour stuurt? NPO Kennis. Retrieved November 20, 2023, from <https://npokennis.nl/story/30/wat-gebeurt-er-met-de-kleding-die-je-retour-stuurt>
- Patagonia. (2023). Patagonia Checkout. Patagonia. Retrieved

November 15, 2023, from <https://www.patagonia.com/start-repair/>

- PBL. (2019). Achtergrondrapport bij Circulaire Economie in kaart. Retrieved November 23, 2023, from https://www.pbl.nl/sites/default/files/downloads/pbl-2019-achtergrondrapport-bij-circulaire-economie-in-kaart-3403_1.pdf
- Remy, N., Speelman, E., & Swartz, S. (2016, October 20). Style that's sustainable: A new fast-fashion formula. McKinsey. Retrieved November 9, 2023, from <https://www.mckinsey.com/capabilities/sustainability/our-insights/style-thats-sustainable-a-new-fast-fashion-formula>
- Repair Café. (2023). Repairmonitor. Repair Café. Retrieved November 13, 2023, from <https://dashboard.repairmonitor.org/?language=nl&cafe=all&country=nl&year=2023>
- Repair Café. (2021). Kleding en textiel repareren. Retrieved November 23, 2023, from <https://www.repaircafe.org/kleding-en-textiel-repareren/>
- Repair Café. (n.d.). Bezoek een Repair Café bij jou in de buurt. Repair Café. Retrieved November 13, 2023, from <https://www.repaircafe.org/bezoeken/>
- Rijkswaterstaat in samenwerking met Kantar Public (2023). Ruwe resultaten panelonderzoek naar hergebruik en reparatie. Lopend onderzoek, wordt gepubliceerd in Februari 2024.
- RTL Nieuws. (2022, November 23). Naaien tegen de inflatie: drukte bij kleermakers en meer huisvlijt. RTL Nieuws. Retrieved November 13, 2023, from <https://www.rtlnieuws.nl/economie/artikel/5348446/kleermakers-kledingherstel-naaien-naaimachines-workshops-cursus>
- SIRE. (2019). Repareer het / Waardeer het: Sire. Retrieved November 13, 2023, from <https://repareerhet.nl/>

- SIRE. (2019, september 9). 100 euro voor helft Nederlanders grens voor repareren in plaats van weggooien. Persbericht. <https://sire.nl/wp-content/uploads/2019/08/Persbericht-campagne-Waardeer-het.-Repareer-het.pdf>
- Weewer, L. (2020). Circular economy in the textile industry: consumer behaviour in the Netherlands. <https://essay.utwente.nl/82874/>
- Wijnia, G. (2016). Mapping obsolete inventory in the Dutch apparel industry. Retrieved November 23, 2023, from <https://www.mvonderland.nl/onderzoek-hoe-kom-je-van-onverkochte-voorraad-kleding-af/>

8. Bronnen afbeeldingen

- Adobe Firefly. (2023). <https://rb.gy/4jxnh4>
- C&A. (z.d.). Kleding repareren. <https://www.c-and-a.com/nl/nl/shop/kleding-repareren>
- Elle. (2020, November 13). ELLE. <https://www.elle.com/nl/mode/mode-nieuws/a34639362/diy-kleding-repareren-atelier-zalando/>
- Nexcess. (2022, 6 oktober). The cheapest way to ship clothes for ecommerce businesses. Nexcess. <https://www.nexcess.net/blog/cheapest-way-to-ship-clothes/>
- OEKO-TEX. (2020, 12 augustus). Reduce, reuse, recycle, repair. <https://www.facebook.com/oekotex/posts/the-4-rs-reduce-reuse-recycle-and-repair-can-help-us-look-at-our-consumption-and/3164207586950255/>
- Patagonia Berlin. (z.d.). https://eu.patagonia.com/gb/en/stores/de/berlin/munzstrasse-10/store_berlin.html
- Repair café. (2005). <https://www.designforsustainability.studio/signals/repair-cafe>
- Sire. (z.d.). Waardeer het. repareer het - sire. <https://sire.nl/campagnes/waardeer-het-repareer-het/>
- Smith, A. W. B. P. (2019, October 23). How to save money by repairing your clothes at home | Mr Lender. Mr Lender Blog. <https://www.mrlender.com/blog/clothing-repairs/>
- Welingelichte kringen. (2021). Welingelichte Kringen. <https://>

www.welingelichtekringen.nl/economie/2590803/waarom-tweedehands-kleding-helemaal-niet-zo-duurzaam-is-mensen-willen-gewoon-goedkope-kleren.html

- Wigglesworth, L. (2021, 16 augustus). Launching clothing repair. The Restory. <https://www.the-restory.com/launching-clothing-repair/>